

ADVENT 2018 WAAR JE HET NIET VERWACHT...

In de schoot...

DATUM	22 & 23 december 2018 4 ^e weekend advent
VOORGANGER	Erik Borgman
EERSTE LEZING	Micha 5, 1 - 4a
EVANGELIE	Lucas 1, 39 - 45

OVERWEGING

1.

Wat heeft toekomst? Doorgaans hoeven we niet lang na te denken om die vraag te beantwoorden. Wat zich vanuit het heden weet door te zetten, uiteraard. In dat perspectief, als we het zelf nog niet bedacht hadden dan vertellen de kranten het ons wel: de computerprogramma's en de logaritmes hebben de toekomst. Bij alles wat zij uiteindelijk zullen blijken te kunnen vallen onze beperkte vermogens is het niet. Uiteindelijk is dan de vraag of *wij mensen* eigenlijk nog wel toekomst hebben. Toekomst wordt in deze visie gezien als een strijd om de meeste kracht – de meeste rekenkracht.

In het evangelielezing van vanmorgen komt de toekomst niet in beeld als het vervolg van het heden. In de Bijbel wordt het heden vanuit de toekomst gezien, het heden heeft betekenis vanwege de toekomst die het verbergt, maar die erin aanwezig is. In het verhaal van Maria's bezoek aan Elizabet geeft wat nog ongeboren is en erop wacht aan het licht te komen, de nu levenden en de al lang geleden geborenen – van Elisabet weten we dat zij 'al op leeftijd' is (Lucas 1,18), en ondanks haar 'hoge leeftijd' niettemin een kind verwacht (vers 36) – datgene wat nog de schoot van de toekomst verborgen is, geeft het heden zijn belang en zijn betekenis. Het lijkt wel dat het eenvoudige nichtje uit het dorpje Nazaret het huis binnengaat bij haar deftige tante die in het voorname Juda woont en die getrouwd is met een priester die pas geleden nog dienst heeft gedaan in de tempel, het huis van God. Maar het kind in de schoot van Elisabet maakt duidelijk dat het beseft dat uiteindelijk het kind in de schoot van Maria bepalend zal zijn voor zijn toekomst en voor de toekomst van alles en allen. Daarop realiseert Elizabeth zich dat waar haar man Zacharias er niet in slaagde geloof te hechten aan de engel van God die hem in de tempel had aangesproken en hem van Godswege toekomst had aangezegd, Maria de grootheid had zich met huid en haar en ziel en lichaam toe te vertrouwen aan hetgeen God voor haar in petto zou blijken te hebben.

De priester en de tempel zouden de plaats van Gods werkzame aanwezigheid moeten zijn, maar Maria is werkelijk de drager van Gods toekomst in het heden. Het maakt haar voor Elisabet, van haar eenvoudige en dienstvaardige nichtje tot de moeder van haar Heer.

2.

Dit verhaal past wonderlijk goed bij de profetie van Micha in de eerste lezing en in de tussenzang. Maar je moet wel even wat moeite doen om dat te zien.

Betlehem in Efrata wordt in het kerstverhaal zoals we weten 'de stad van David' genoemd: van Jozef wordt gezegd dat hij als afstammeling van David om zich voor de volkstelling te laten registreren optrok naar de stad van David, Betlehem geheten (Lucas 2,4). Dat zal de eerste lezers vreemd in de oren hebben geklonken, want de stad van David, dat is door de hele Bijbel heen allereerst Jeruzalem. In die stad wordt de grootsheid van Davids koningschap zichtbaar, zijn belang voor zijn volk. Betlehem is echter de stad waar David *vandaan komt*, waar hij de eenvoudige herdersjongen was waarop God onverwacht zijn oog op had laten vallen. Wanneer de profeet Samuel de opdracht krijgt in de plaats van Saul een andere koning te zalven, en Isaï vraagt met het oog daarop zijn zonen bij elkaar te brengen wordt David in eerste instantie vergeten. Maar God blijkt niet geïmponeerd door de rijzige gestalte van Isaï's zeven andere zoons en laat nadrukkelijk weten anders dan een mens niet naar het uiterlijk te kijken, maar naar het hart. Pas wanneer Samuel Isaï vraagt of dit al zijn zonen zijn, zegt deze: 'Nee, de jongste hoedt de schapen en de geiten'. David wordt er op Samuels aanwijzing bij geroepen en wordt beschreven als 'een knappe jongen met rossig haar en sprekende ogen' (1 Samuël 16,12). Het tegendeel dus van de mannetjesputter die naar men vond een koning als legeraanvoerder behoorde te zijn. Hem blijkt Samuel tot koning te moeten zalven.

In Betlehem verbindt God de toekomst met macht en kracht, maar legt die in handen van een in een meisjesachtige knaap, met een hart naar Gods hart. David is in Bethlehem een herder die met zijn beesten in het veld verblijft, de gevaren met hen deelt en ze vanuit deze verbondenheid beschermt tegen wilde dieren. David laat in confrontatie met de Filistijn Goliath zien, dat hij geen staand leger nodig heeft en zelfs geen wapenrusting, maar Israël beschermt tegen zijn vijanden met een slinger en een stok, de wapens van een herder. David leert zijn volk de oorlog niet, hij houdt de oorlog, en het geweld en de uitbuiting waarmee oorlog gepaard gaat, buiten de deur. Daarom verschijnt hij bij de profeet Micha als de messiaanse koning die opnieuw uit Betlehem komen zal en die voor zijn mensen zal zorgen als een herder voor zijn kudde. Een koning die vrede zal brengen over de hele aarde.

3.

De Bijbel portretteert God niet als toegerust met ijzeren wilskracht, noch met onweerstaanbare macht die de geschiedenis naar zijn hand zet. God is in de Bijbel voor alles een schoot van ontferming, een baarmoeder van verwachting, een buik van koestering, een bewaarplaats van een nog verborgen toekomst. Gods is als een ruimte waarin mensen elkaar niet ten val brengen maar dragen en overeind helpen, waar zij elkaar niet minachten maar achten, waar zij zich niet verschansen in hun als woede vermomde angst, maar zich openen voor wat zij elkaar te bieden hebben, al is het maar noodgedwongen. God is als een ruimte waar wij op deze manier toekomst ontvangen.

De beeltenis van God in onszelf ligt dus ook niet allereerst in onze stevigheid en onverstoortbaarheid, onze vaste overtuiging en onze vaste koers – zelfs niet als die koers Bijbels is, of dominicaans. Wij zijn veeleer beeld van God in onze verstoortbaarheid, ons vermogen van ons stuk te raken over wat we zien en horen, waar te nemen en aandacht te hebben voor wat veelal genegeerd wordt en niet van belang wordt gevonden. Wij zijn misschien wel het meeste beeld

van God, wij zijn dragers van Gods aanwezigheid, als wij ons met Maria onze waardigheid als dragers van Gods toekomst laten aanzeggen.

Onze betekenis en onze grootheid laat zich aflezen in de ruimte die wij weten te geven aan de toekomst van de mensen en de dingen om ons heen en langs die omweg van onszelf. Dan staan wij op in onze waarachtige waardigheid die zich vanuit een ongekende toekomst toekeert naar ons heden. – Dat het zo mag zijn.

